

Kapitel ett

I vilket Gertrud anar en själsfrände

August Sandberg sätter tänderna i veckans första wienerbröd och konstaterar att frasigare än så här kan ett wienerbröd knappast vara. Han borstar diskret bort ett par flagor som singlat ner på hans mörkbruna skinnväst och dessutom på hans exklusiva anteckningsbok i moleskine som ligger på den grönvitrutiga bomullsduken. Medan han känner med pekfingret att inga smulor fastnat i hans vackert skruvade mustasch sneglar han bort mot Gertrud för att se om han kan fånga hennes blick och ge henne tummen upp för det utsökta bakverket.

Men ägaren till Ensamma herrars café är fullt upptagen med att servera ännu en av stamgästerna, Wilhelm von Thurn, som den här måndagsförmiddagen beställt sin absoluta favorit – budapestbakelsen. Vanligtvis äter han en fullkornsfralla med ost till sitt förmiddagskaffe. Oron för att bakelsernas gräddeska ska lägga sig som ett vitt foder inuti hans ådror får honom mestadels att avstå från dem. Men i dag har hälsoaspekterna fått se sig besegrade av smaken och lusten. Man måste få unna sig något gott ibland, tänker Wille som är en försiktig general och faktiskt känner sig

lite "wild and crazy" – ett av hans engelska favorituttryck – när han framför sin beställning till Gertrud.

August Sandberg sitter vid samma bord han alltid brukar sitta – intill den ljus grågröna väggen längst in i caféet. Även Wilhelm von Thurn sätter sig där han brukar. Revir uppstår snabbt såväl i arbetsplatsernas fikarum som bland stamgästerna på ett café, men det tänker varken August eller Wilhelm på denna septemberförmiddag då de fått sina älsklingsbakverk serverade på rosenmönstrade assietter.

Än så länge är klockan endast drygt nio och caféet är inte ens halvfullt. Bröddisken är dock full av utsökta bakverk som Gertrud och hennes bagare Bigge framställt under morgontimmarna. När Gertrud bestämde sig för att byta yrkesbana från förskollärare till caféinnehavare hade hon en idé om att hon både skulle kunna baka allt bröd själv och även stå och sälja det. Men denna orealistiska tanke övergav hon snabbt efter att hon räknat på hur många timmar i veckan hon då skulle få jobba. Om hon klev upp i ottan för att åka till bageriet och baka alla de olika sorters kakor och bakelser hon tänkt sig erbjuda sina gäster och sedan stod i kassan fram till fyra-fem på eftermiddagen skulle det ge arbetsdagar på över tolv timmar varje dag i veckan. Det var inte realistiskt insåg till och med Gertrud som mestadels är mer visionär än realist. Numera bakar hon enbart sina paradbakverk – toscatårta, schackrutor och kalljästa kanelbullar som ser ut som intressanta knutar och smakar gudomligt. Och hon bakar inte varje dag i veckan.

Toscatårtan är för övrigt ett av caféets verkliga dragplåster. En omröstning bland gästerna skulle utan vidare slå fast att detta bakverk är de flestas favorit. En annan favorit är Gertrud själv. Detta är hon dock helt omedveten om.

Hennes självbild är att hon har ett högst alldagligt utseende och definitivt ett antal kilo för många. August å sin sida tycker att Gertrud med sitt halvlånga, lite lockiga rödblonda hår, lätta

uppnäsa och fräknar är något av det sötaste han sett. Dessutom tycker han att hon ser bedårande ut i sitt gröna Carl Larsson-inspirerade förkläde med liten volang över axlarna. Att hon alltid omges av en doft av kanel, vanilj och nybakat bröd gör inte saken sämre.

Ryktet om den duktiga bagerskan och hennes trevliga café har sakta spridit sig över staden genom mun till mun-metoden alltsedan caféet öppnade för ett drygt halvår sedan. Inte bara "ensamma herrar" hittar nu hit utan även kvinnor. De kommer ofta i sällskap med bästa väninnan. Några kommer för bakverkens skull, medan andra helt klart kommer för att diskret spana in vilka män som befinner sig i lokalen.

Då och då kommer även bokcirklar för att ta plats i soffhörnan och diskutera sin senaste lästa bok. Gertrud funderar ibland på varför nästan alla bokcirklar består av enbart kvinnor. Hon undrar om män förstår vad de går miste om när de inte läser romaner utan mest fackböcker. Eller inte läser alls. Själv älskar hon att läsa böcker och har ställt upp en bokhylla vid en av caféväggarna där man kan lämna en bok och ta en annan. Omsättningen är relativt god och Gertrud gläds när gästerna står och bläddrar bland böckerna.

Gertrud ser plötsligt i ögonvrån hur en relativt kort, smärt man med lugg står och spejar lite försynt in genom en av de höga glasrutorna. Hon kan inte låta bli att vinka till honom och ge honom ett litet leende. Det är den knuff Lasse Lindencrona behöver och han öppnar den tunga ekdörren och kliver in i ett rum som mer påminner om ett vardagsrum än en offentlig lokal.

Lasse Lindencrona har varit lärare på stadens musikhögskola större delen av sitt liv och är en man som faktiskt gillar att läsa romaner. Hans favoriter är Anne Tyler och Kerstin Ekman. Men det vet inte Gertrud ännu. Lasse har passerat 60-strecket men har fortfarande tjockt grått hår som är lite längre i nacken och han rör sig spänstigt. Med några raska steg är han framme vid

disken. Gertrud lägger huvudet lätt på sned, en vana hon har och något som hon också är helt omedveten om, och hälsar honom välkommen. De påbörjar lite trevande en konversation och plötsligt har Lasse berättat för henne att han brukar passera caféet en gång i veckan på väg till sin körövning och att han ett bra tag funderat på vad namnet på detta café har för bakgrund.

– Det är en lång historia, säger Gertrud, tvekar ett par sekunder, bestämmer sig sedan för att ge honom en snabb resumé eftersom inga andra kunder väntar på att bli betjänade.

– När jag var gift och bodde i Berga såg jag ofta ensamma män vandra fram och tillbaka på gångbanan utanför vårt hus på morgnarna. Det var som om de inte hade något annat för sig. Och de hade definitivt inte någon att dela sitt morgonkaffe med, vilket jag hade på den tiden.

Gertrud hejdar sig ett kort slag och tänker på att hon borde ha värdesatt de där små stunderna vid köksbordet tillsammans med sin Olle mera. Hon drar ett djup andetag och berättar sedan att hennes man är död sedan två och ett halvt år tillbaka. Och då slipper det ur Lasse att hans fru dog i bröstcancer för två år sedan. Det blir tyst en stund. De tittar på varandra och ser sorgen i varandras ögon. Så samlar Gertrud ihop sig och fortsätter:

– Jag brukade skämta med min man och säga att om jag någon gång skulle ha ett café skulle det ha grönvitrutiga dukar och heta Ensamma herrars café. För jag kände så för de där ensamma männen som vankade omkring i vårt villakvarter tidiga morgnar. Och så dog min man och jag fick en hel del pengar över då jag sålde vårt hus och kunde köpa det här caféet som råkade vara till salu. För att göra en lång historia kort var det en gammal dröm som gick i uppfyllelse.

Lasse Lindencrona känner plötsligt en stark sympati för den rödblonda kvinnan som delat en bit av sin livshistoria med honom. Vi är många som delar erfarenheten av att ha blivit ensamma och mist någon kär person, tänker han. Men det är inte så

ofta vi pratar om det. Hur som helst var han glad att han kunnat förmå sig till att prata om Carin. Det hände inte alltför ofta.

Gertrud frågar Lasse vad han önskar till kaffet. Disken dignar av mjuka och hårda kakor och tårtbitar. Här finns även smörgåstårta, en annan av caféets specialiteter. Det går också att få en frukostmeny som består av yoghurt, hemgjord hallonsylt, juice, fralla med ost och kaffe eller te. Lasse far med ögonen över hela sortimentet av godbitar och har svårt att bestämma sig. Brysselkexen ser fantastiska ut men det gör även toscatårtsbitarna. Han väljer till sist en av de sistnämnda och säger några ord om att kakans namn påminner honom om en av hans favoritoperor, Tosca. Det får Gertrud att haja till.

– Nej, men Tosca är min favoritopera också, utbrister hon och tänker att den här mannen hoppas hon ska bli stamkund för här anar hon en själsfrände.

Men nu tycker både August Sandberg och Wilhelm von Thurn att Gertrud gett alltför mycket uppmärksamhet till denna nya manliga kund och de går fram till bordet bredvid disken där kaffebryggaren står för att byta några ord med Gertrud och fylla på sitt kaffe. Och det får de så gärna. Påtår ingår alltid på Ensamma herrars café, fattas bara annat.